Barnrättscentrum
Juridiska fakulteten

Stockholms universitet

Verksamhetsberättelse 2024

Barnrättscentrum (BRC) är en forskarmiljö för forskare med barnrättslig inriktning vid Juridiska fakulteten, men också en tvärvetenskaplig mötesplats för forskare från hela Stockholms universitet. BRC utgör navet i ett barnrättsligt inriktat nätverk av forskare från olika vetenskapliga fält, såväl nationellt som internationellt, och har ett brett kontaktnät som omfattar företrädare för myndigheter och organisationer samt praktiker med intresse för barnrättsliga frågor.

Inledning

Likt tidigare år har verksamheten vid BRC under 2024 fortsatt att utvecklas, fördjupas och breddas, dock med viss begränsning (se nedan under Finansiering och ekonomi). Viktiga barnrättsliga samtal har förts under seminarier både internt med forskare vid BRC, men också externt med andra forskare från olika vetenskapliga fält, praktiker och civilsamhället. Under året har verksamheten haft fortsatt fokus på att arbeta fram forskningsstrategiska arbetssätt för att söka medel till såväl BRC:s interna verksamhet som till forskningsprojekt vilka bedrivs av forskare som är verksamma inom BRC. Som noterades i verksamhetsberättelsen för 2023 har universitetets försämrade ekonomi inneburit svårigheter att hitta intern finansiering för viktiga funktioner såsom företrädare och koordinator. Finansiering på kort och lång sikt har därför stått högt på agendan även under 2024. BRC och den verksamhet som centret bedriver har presenterats vid Stockholms universitetets s.k. stiftelsedag. Medel för den löpande verksamheten har också sökts, och till viss del beviljats, från olika finansiärer. Inför kommande år behöver fokus fortsatt ligga på arbete med medelsansökningar, både för finansiering av den interna verksamheten och för specifika forskningsprojekt. Fortsatt arbete behövs också för att tillsammans identifiera vilka de viktigaste barnrättsliga forskningsfrågorna som ska stå i fokus för verksamheten är, såväl som att arbeta fram strategier för hur forskningssamarbeten och samverkansformer bör ta form.

Ledning och organisation

BRC:s styrelse och föreståndare utses av Rektor för Stockholms universitet. År 2024 var det första året på mandatperioden 1 januari 2024 till 31 december 2026. Under 2024 har Pernilla Leviner varit föreståndare och Kavot Zillén ställföreträdande föreståndare. Styrelsen har under 2024 bestått av följande ledamöter:

1. Generalsekreterare Mia Edwall Insulander, Advokatsamfundet (ordförande)
2. Professor emerita Wiweka Warnling Conradson, Juridiska institutionen, Stockholms universitet
3. Professor Pernilla Leviner, Juridiska institutionen, Stockholms universitet
4. Universitetslektor Margareta Aspán, Barn-och ungdomsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet
5. Professor Stefan Wiklund, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet
6. Professor Anders Hjern, Centre for Health Equity Studies (CHESS), Stockholms universitet/Karolinska institutet
7. Professor Hans Hayden, Institutionen för kultur och estetik, Stockholms universitet
8. Chefsjurist John Stauffer, Civil Rights defenders
9. Hovrättspresident Anders Hagsgård, Hovrätten för Västra Sverige
10. Docent Kavot Zillén, Juridiska institutionen, Stockholms universitet

Som stöd för verksamheten har BRC under tidigare år haft en forskningskoordinator som delvis finansierats av Juridiska institutionen och delvis av stiftelser med koppling till Juridiska fakulteten. Under året har Emelie Kankaanpää Thell, doktor i civilrätt vid Juridiska fakulteten, , arbetat som koordinator om 10 procent, vilket ska jämföras med tidigare koordinatortjänster om 50 %. Att BRC från och med 2024 bara har haft koordinatorstöd om 10 procent – vilka under året finansierats av kvarvarande medel – är en konsekvens av det försämrade ekonomiska läget och det faktum att något internt stöd från Juridiska institutionen eller centralt från universitetet för sådana grundfunktioner inte längre kan påräknas.

När det gäller ledning och organisation har Kavot Zillén till förmån för andra arbetsuppgifter valt att lämna uppdraget som ställföreträdande föreståndare samt ledamot i styrelsen från och med 1 januari 2025. Rektor fattade under hösten 2024 beslut om att Emelie Kankaanpää Thell ska vara ställföreträdande föreståndare och ledamot i styrelsen och hon ersätter därmed Kavot Zillén. Under hösten 2024 meddelade Hans Hayden att han inte längre har möjlighet att vara ledamot i styrelsen och hans plats kommer att ersättas av någon annan representant för Stockholms universitet. Det kan också noteras att Pernilla Leviner utsågs som föreståndare för en kortare period än de tre år som är det vanliga. Detta har att göra med att hon varit i januari 2024 tillträdde som prodekan för Juridiska fakulteten och att längre perioder som föreståndare för centrumbildningar i enlighet med antagna regler för Stockholms universitet ska undvikas. Under våren 2025 kommer det därmed fattas beslut om att utse en ny föreståndare för BRC.

Forskning och publicering

Den forskning som bedrivs av forskarna med koppling till BRC beskrivs på respektive forskares profilsidor på Stockholms universitets hemsida där såväl publikationslistor som pågående forskningsprojekt framgår. Denna forskning beskrivs inte närmare här, men det kan konstateras att forskningen ligger inom många olika rättsområden – exempelvis socialrätt, medicinsk rätt, migrationsrätt, förmögenhetsrätt, familjerätt, processrätt, straffrätt, skoljuridik, internationell privaträtt – och rör flera olika sektorer samt teman.

När det gäller gemensamma publikationer gavs under 2024 antologin *Sammanhållning eller splittring? Olikgörande av barn och unga i samtidens Sverige* (Jure, 2024) ut. Redaktörer var Daniel Hedlund, Kavot Zillén och Dennis Martinsson och i antologin ingår 14 kapitel skrivna av forskare vid Stockholms universitet med koppling till BRC. Antologin finns att läsa i såväl tryckt form som öppet tillgänglig i digital form.

Under året har även arbetet med antologin *Treated like child – age discrimination and children's rights*, slutförts och den kommer att ges ut under 2025 i skriftserien Stockholm Studies in Child Law and Children's Rights, som ges ut av det internationella förlaget Brill Nijhof. Redaktörer för denna antologi är Aoife Daly, Rebecca Thorburn Stern och Pernilla Leviner. Ett antologiprojekt på temat Barnkonventionen i svensk rätt där Tim Holappa, Emelie Kankaanpää Thell och Pernilla Leviner är redaktörer har påbörjats. Flera forskare med koppling till BRC bidrar med kapitel och den kommer att ges ut av Norstedts juridik under år 2025.

Forskningsrelaterad verksamhet – seminarier, workshops och andra aktiviteter

Under 2024 har doktorander med koppling till BRC hållit seminarium inom ramen för sin forskarutbildning och en doktorand har också disputerat. Här beskrivs först dessa doktorandseminarium varefter annan forskningsrelaterad verksamhet beskrivs.

- Den 25 januari hade Amanda Johansson Köves sitt slutseminarium och senare under året försvarade hon också sin avhandling (se nedan).
- Den 5 februari höll Vera Yllner ett seminarium där utkast på en artikel i hennes avhandlingsprojekt diskuterades. Vera Yllner är doktorand i socialt arbete, knuten till BRC. Hennes projekt handlar om umgänge för placerade barn.
- Den 27 maj hade Johanna Karlervik, doktorand i processrätt, sitt halvtidsseminarium. Doktorandprojektet har arbetstiteln *Brottsoffers möjligheter och behov – särskilt om målsägandefigurens funktion*
- Den 6 december disputerade Amanda Johansson Köves på sin avhandling *Familjens gränser eller gränser för familjen?: En studie av rättsliga ramar och logiker för anhörigmigration till Sverige.*

Därutöver har BRC under året arrangerat flera forskarseminarier. Vissa har varit interna för forskarna på Juridiska institutionen vid Stockholms universitet, medan andra har varit externa med inbjudna deltagare från till exempel flera olika institutioner på Stockholms universitet såväl som från andra universitet och högskolor. BRC fungerar som nämnts ovan som en mötesplats för både disputerade forskare och doktorander från andra fakulteter och institutioner på Stockholms universitet och seminarieserien är ett viktigt nav i detta nätverk. Följande seminarier hölls inom ramen för BRC:s forskarseminarieserie:

- Den 9 januari hölls ett panelsamtal på temat: Förverkligande av barns rättigheter i 2020-talets Sverige – olika aktörers perspektiv på och reflektioner om utmaningar och möjligheter. Deltagare i panelen var Mia Edwall Insulander, generalsekreterare, Advokatsamfundet, Thomas Norling, Justitieombudsman, Ida Hellrup, biträdande generalsekreterare, Barnrättsbyrån, Pernilla Leviner, professor i offentlig rätt, Stockholms universitet, Björn Berselius, kammarrättsråd, Kammarrätten i Stockholm och Migrationsöverdomstolen samt Karin Sjömilla, barnrättsjurist, Rädda barnen. Moderator var Tim Holappa, jur dr i offentlig rätt, Stockholms universitet.
- Den 22 februari anordnade BRC ett forskarseminarium med Elin Jonsson från Umeå universitet som presenterade sin avhandling *Konstruktioner av den sexuella familjen: styrning av föräldrablivande i rättslig reglering av assisterad befruktning och juridiskt föräldraskap*.
- Den 17 april hölls ett forskarseminarium i medicinsk rätt med Manni Ardzejewska, doktorand Juridiska fakulteten, Lunds universitet, på temat Vård i livets slutskede.
- Den 15 maj anordnades ett forskarseminarium med Tim Holappa (jur. dr, postdoktor, Kungliga Tekniska högskolan), Denniz Sabo (doktorand, Stockholms universitet), Abdi Hassan (jurist, Civil Rights Defenders) och Tella Liinason (jurist, Civil Rights Defenders) på temat Tolkavgifter i hälso- och sjukvården: en diskussion om aktivism, rättsvetenskap samt juristens roll(er) och ansvar.
- Den 13–14 juni anordnade BRC en stor euroepisk doktorandkonferens inom ramen för nätverket CREAN. Temat var Looking back and moving forward – challenges and opportunities for children's rights research. Vid konferensen deltog ca 40 doktorander och ca 20 seniora forskare och handledare.
- Den 26 september hölls Bokrelease för antologin *Sammanhållning eller splittring? Olikgörande av barn och unga i samtidens Sverige* (Jure, 2024).
- Den 23 oktober anordnandes ett forskarseminarium med Rebecca Adami, docent i pedagogik, Institutionen för pedagogik och didaktik. Temat var Childism, intersektionalitet och barnets rättigheter.

- Den 28 november anordnade BRC det andra evenemanget inom ramen för *The Stockholm Lecture on Child Law and Children's Rights in Honor of Her Majesty Queen Silvia of Sweden*. Temat var Förverkligande av barns rättigheter i dagens Sverige. Denna gång anordnades föreläsningen som en konferens med tre olika paneler som övergripande behandlade frågor om barns rättigheter i dagens Sverige. Medverkande var Pernilla Leviner, professor i offentlig rätt, Kavot Zillén, docent i offentlig rätt, Mia Edwall Insulander, generalsekreterare för Advokatsamfundet och styrelseordförande för BRC, Roxy Jansson Stening, författare och funktionsrättsaktivist, Anders Hagsgård, president i Hovrätten i Västra Sverige och styrelseledamot i BRC, Elin Wernquist, generalsekreterare för Barnrättsbyrån, Linde Lindkvist, docent i mänskliga rättigheter, Daniel Velasco, journalist på Sveriges radio och Sara Nazari, poet och jurist. Hanna Gerdes var moderator. Till evenemanget var 375 personer anmälda och evenemanget gick att följa digitalt och går även att se i efterhand på BRC:s hemsida. På Barnrättsbloggen finns också en text som beskriver huvudbudskap och innehåll.
- Den 11 december anordnande BRC ett seminarium med Caroline Uggla, docent i demografi, Sociologiska institutionen, Stockholms universitet. Temat var "It takes a village to raise a child" – Antropologiska perspektiv på föräldraskap och baserades på en bok som Caroline skrivit.

Undervisning

BRC bedriver inte kurser eller undervisning i egen regi, men forskarna med koppling till centret undervisar i barnrättsligt relaterade ämnen inom en rad olika kurser, både vid Juridiska institutionen och vid andra institutioner och universitet. Vid Juridiska institutionen finns en specialkurs i Barnrätt där forskare kopplade till BRC undervisar. Det finns specialkurser som innehåller flera barnrättsligt inriktade moment, exempelvis den engelskspråkiga kursen Family Law Across Borders och kursen Relations- och separationsjuridik. En viktig utbildning i vilken flera av BRC:s forskare är involverade är också det interdisciplinära magisterprogrammet "Magister i barnets rättigheter". Programmet är tvärvetenskapligt och riktar sig till yrkesverksamma och barnrättsligt intresserade med olika akademisk bakgrund. Utbildningen är ettårig och ges på halvfart under två år. Det är ett samarbete mellan tre institutioner med Anna Kaldal från Juridiska institutionen som huvudansvarig tillsammans med docent Rebecca Adami vid Institutionen för pedagogik och didaktik samt universitetslektor Margareta Aspán vid Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen. Under hösten 2024 påbörjades den andra omgången av utbildningen.

Samverkan med det omgivande samhället

BRC genomför en rad samverkansinriktade aktiviteter, så också under verksamhetsåret 2024. En viktig del i denna samverkan sker genom att forskare vid BRC bidrar till lagstiftningsprocessen, dels genom att delta som experter i utredningar och dels när forskarna bereder remisser. När det gäller det förstnämnda exemplet har Pernilla Leviner under året (och fortsatt under 2025) suttit med i en utredning som har i uppdrag att se över LVU (Dir. 2023:160). I fråga om remissyttranden inom barnrättsrelaterade områden har forskare med koppling till BRC berett remisser på uppdrag av Juridiska fakulteten. Ett par exempel är att Agnes Hellner, Emelie Kankaanpää Thell och Pernilla Leviner har yttrat sig över SOU 2023:40 Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen. Katrin Lainpelto och Amanda Lublin har skrivit ett yttrande över SOU 2024:30 En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga.

Samverkan sker också genom att forskare med anknytning till BRC medverkar vid konferenser och utbildningar för myndigheter och organisationer. Exempelvis har kollegor medverkat vid undervisning för Domstolsakademin och familjerätter/socialtjänster ute i landet samt föredrag på Advokatdagarna och evenemang riktade mot socialtjänst och hälso- och sjukvård. Här kan även nämnas att flera av forskarna vid BRC sitter i olika expertråd med samverkansuppdrag, t.ex. sitter Pernilla Leviner i SiS vetenskapliga råd, Radiohjälpens styrelse samt juryn för Astrid Lindgren Memorial Award (Alma-priset), Kavot Zillén sitter i ett expertråd som arbetar med barn och ungas trygghet på nätet (Safer Internet Centre Sverige) och Denniz Sabo sitter i Barnläkarföreningens utskott för etik och barnets rättigheter. Pernilla Leviner och Kavot Zillén sitter också i Barnrättsbyråns rättsråd. Anna Kaldal sitter i styrelsen för Drottning Silvias jubileumsfond och är ledamot i Rådet för Brottsofferfonden. Ett annat exempel på samverkan är att Amanda Lublin och Pernilla Leviner medverkade vid BRIS och Rädda Barnens slutna rundabordssamtal med experter i december inför förslag om sänkt straffbarhetsålder.

Därutöver tillfrågas BRC:s forskare ofta om att medverka i media på olika sätt. Under år 2024 har sådana förfrågningar bl.a. handlat om inslag om unga lagöverträdare, barn som brottsoffer och placerade barn. Exempel på mediamedverkan är att BRC:s Amanda Lublin har medverkat i ett flertal medier med anledning av det s.k. Landskronafallet (bl.a Omni, Aftonbladet, TT, SVT Morgonstudio) samt även i Dagens nyheter i ett reportage om bevistalan. Johanna Karlervik har medverkat i Sveriges Radion om den s.k. snippa-domen. Anna Kaldal har medverkat i SvT om ett fall om misstänkta sexuella övergrepp på en förskola. Pernilla Leviner har bl.a. medverkat i Dagens Nyheter om den s.k. angiverilagen och om ett fall där en person var vårdnadshavare för ett stort antal barn.

Ytterligare en viktig del av BRC:s samverkan med det omgivande samhället är den särskilda seminarieserien Barnrättsnytt som ges digitalt och där forskare med koppling till BRC presenterar aktuella barnrättsliga teman och frågor. Tanken är att Barnrättsnytt ska tillgängliggöra aktuell barnrättslig forskning till en bredare publik. Under året har denna verksamhet dock minskat i omfattning. Det är en följd av hög arbetsbelastning för såväl föreståndare som koordinator och forskarna med koppling till BRC. Följande forskare har hållit i Barnrättsnytt under 2024:

- Den 13 februari höll Kavot Zillen, docent i offentlig rätt, seminarium på temat Vem bestämmer över vården av för tidigt födda barn?
- Den 19 mars höll juris doktor Carl Lebeck och professor Pernilla Leviner seminarium på temat Gränserna för omhändertagande med stöd av LVU – reflektioner med anledning av HFD:s mål 1621-23 om socialt nedbrytande beteende.

Förhoppningsvis kommer vi under 2025 kunna återuppta denna viktiga och uppskattade seminarieserie.

En annan viktig samverkansform är publicering av barnrättsliga texter på Barnrättsbloggen. Tanken med bloggen är att forskare med anknytning till BRC ska publicera kortare texter som anknyter till deras forskning och/eller aktuella frågor i samhällsdebatten. Under året har tre blogginlägg publicerats på följande teman: Barns rätt till bostad: om det sociala skyddsnätets gränser och behovet att ta barns rätt på allvar, Vem bestämmer om vården av för tidigt födda barn? och Hur ska rekvisitet socialt nedbrytande beteende tolkas och tillämpas? En kommentar till HFD 2024 ref. 5 och diskussion om LVU:s syfte och framtid. Bloggen hade under 2024, 3800 besökare. Precis som vad gäller Barnrättsnytt har som framgått aktiviteten på bloggen gått ned under 2024. Ambitionen är att återaktivera bloggen under 2025.

Finansiering och ekonomi

BRC har sedan starten finansierats av ett startbidrag från Rektor för Stockholms universitet om sex miljoner kronor. Användningen av dessa medel framgår av bifogad ekonomisk sammanställning som inkluderar fastställt resultat för perioden 2012–2024 samt prognos för år 2025. Bidraget har under åren använts för att finansiera vissa forskningsanställningar, nedsättning i tid för föreståndare och ställföreträdande föreståndare samt kostnader för seminarium, konferenser m.m. Under 2024 har kvarvarande medel från detta anslag täckt delar av kostnaden för nedsättning i tid för koordinator (10 procent). Som framgår av den ekonomiska sammanställningen fanns det vid årsskiftet 2024/2025 drygt 13 000 kr kvar av detta anslag.

Den ekonomiska sammanställningen inkluderar även en rad andra bidrag som beviljats som stöd till BRC:s verksamhet, bl.a. för att anordna särskilda satsningar, konferenser och seminarieserie. För verksamheten under 2024 har exempelvis medel beviljats för att finansiera den ovan nämnda europeiska doktorandkonferensen inom nätverket CREAN samt för att ordna föreläsning till Drottning Silvias ära.[1]

Som framgått ovan har BRC:s administration, utöver arbete av föreståndare och ställföreträdande föreståndare, fram till december 2024 skötts av en koordinator. Tidigare år har koordinatorn arbetat 50 procent, vilket finansierats av Juridiska institutionen samt stiftelser med koppling till Juridiska fakulteten. Såväl Juridiska institutionen som dessa stiftelser har meddelat att det för närvarande inte finns möjlighet att finansiera fortsatt koordinatorstöd. Under året 2024 användes kvarvarande medel från det ovan nämnda rektorsanslaget samt resterande medel från andra anslag för att finansiera koordinatorstöd, men endast till 10 procent. Någon möjlighet att finansiera nedsättning i tid för föreståndare och ställföreträdande föreståndare finns i nuläget inte.

Det kan konstateras att det minskade koordinatorsstödet och den borttagna nedsättningen för föreståndare och ställföreträdande föreståndare har begränsat möjligheterna att utveckla verksamheten. Tid finns inte på samma sätt som tidigare att planera och genomföra forskarseminarier eller andra verksamhetsknutna evenemang. Finansiering av koordinatorstöd liksom åtminstone viss nedsättning i tid för föreståndare och ställföreträdande föreståndare är av central betydelse för att kunna driva verksamheten vidare och utveckla denna. Som nämnts ovan pågår fortsatt arbete med att undersöka vilka möjligheter som finns för internt och externt stöd för finansiering av sådana kostnader.

Stockholm den 26 mars 2025

Pernilla Leviner
Föreståndare

Emelie Kankaanpää Thell
Ställföreträdande föreståndare

[1] Utöver dessa medel har finansiering även erhållits för enskilda forskningsprojekt som bedrivs av forskare med koppling till BRC. Dessa redogörs dock inte för i den ekonomiska sammanställningen.